

Anna Kubiak

"Metody zbioru informacji w socjologicznym badaniu", Jurij P. Woronow, Moskwa 1974 : [recenzja]

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 30, 417-418

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jurij P. Woronow, MIETODY SBORA INFORMACJI W SOCJOLOGI-CZESKOM ISSLEDOWANII, Moskwa 1974 Statistika. ss. 158 bibl.

J. P. Woronow nie tylko podaje podstawowe informacje o sposobach zbierania danych w socjologii, lecz także przedstawia własne koncepcje dotyczące tej problematyki. Autor rozpoczyna od ogólnej charakterystyki technik interrogacyjnych, omówienia wad i zalet tych technik oraz możliwości ich stosowania. Przedstawia niebezpieczeństwa nieprzemysłanego stosowania tych technik, specyfikę sytuacji wywiadu czy wypełniania ankiety jako sytuacji najczęściej obcych potocznym doświadczeniom respondentów. Rozważając problemy związane z przeprowadzaniem badań na wielkich próbach, autor podnosi następujące kwestie: 1) bada się różnorodne grupy społeczne choć istnieje niebezpieczeństwo, że narzędzia, jakimi posługujemy się, odzwierciedlają przede wszystkim sposób i styl myślenia inteligenta, 2) pochodzenie respondentów z różnorodnych grup społecznych stwarza zagrożenie innego, niż zakładał badacz, rozumienia pytań, a co za tym idzie wzrasta możliwość występowania odpowiedzi nieadekwatnych, 3) w związku z tym należy szczegółowo przemyśleć możliwe do przewidzenia warianty odpowiedzi nieadekwatnych.

W rozdziale poświęconym konstrukcji kwestionariusza autor przedstawia własną koncepcję pytania i adekwatnej odpowiedzi. Opracowany przez niego schemat pokazuje kolejne etapy prawidłowych reakcji respondenta prowadzących do uzyskania odpowiedzi adekwatnej oraz typy zniekształceń, które mogą wystąpić w toku procesu interrogacji. Autor na przykładach konkretnych pytań charakteryzuje kolejne ogniwą proponowanego schematu. Schemat ten jest następujący: jeśli respondent rozumie pytanie, umie na to pytanie odpowiedzieć (tj. rozporządza odpowiednią kompetencją) i chce na to pytanie odpowiedzieć (tj. ma motywację do udzielenia odpowiedzi), to uzyskana od niego odpowiedź jest adekwatna. W przypadku braku kompetencji respondenta istnieją dwa warianty jego reakcji na pytanie: respondent przyznaje się do braku kompetencji (wówczas pojawi się brak danych) bądź nie przyznaje się do tego (wówczas wystąpi odpowiedź fałszywa lub respondent udziela odpowiedzi na inne pytanie niż sformułowane przez badacza).

Dalsze rozważania dotyczą formy pytań; przedstawione są klasyczne podziały pytań oraz zagadnienia formułowania pytań: czy mają to być pytania wprost, czy pośrednie, czy pytania mają być ogólne, czy też mają dotyczyć zagadnień szczegółowych, jakie są cechy charakterystyczne pytań dotyczące zjawisk minionych, obecnych i przyszłych. Następnie omawiane jest zagadnienie układu kwestionariusza, kolejności zadawania pytań oraz zależność trudności pytań dla respondenta od miejsca pytania w kwestionariuszu i czasu trwania interrogacji. Poruszana jest też kwestia sposobów rozpoczynania i kończenia wywiadu bądź ankiety. Rozdział czwarty omawia proces przeprowadzania wywiadu bądź ankiety. Znajdujemy w nim uwagi dotyczące miejsca badań, wzajemnego oddziaływania ankietera i respondenta, zadań dla ankietera (takich jak znajomość kwestionariusza i instrukcji, listy respondentów, ilości czasu potrzebnego na przeprowadzenie badań, ankiety do ankietera), szkolenia ankieterów oraz przygotowania samych respondentów do badań. Dalsza część pracy poświęcona jest skalom i ich roli w socjologii. Po przedstawieniu ogólnych zasad budowy skal omawiane są kolejno skale Bogardusa, Thurstone'a i Likerta, charakteryzuje się formalne typy skal: nominalną, porządkową, interwałową i ilorazową. Dalej przedmiotem za-

interesowania autora jest eksperyment i jego rola w procesie zdobywania informacji socjologicznych oraz sposoby zdobywania informacji w badaniach małych grup (metoda socjometryczna).

Rozdział następny pracy omawia uzyskiwanie informacji socjologicznych za pomocą obserwacji. Przedstawione są cechy obserwacji naukowej, rodzaje obserwacji, wskazuje się na rolę interpretacji faktów w obserwacji oraz niebezpieczeństwa artefaktów.

Rozdział ostatni dotyczy samej strategii przeprowadzania badań i ich planowania. Autor wymienia kolejne etapy prowadzenia badań, poświęca też kilka uwag finansowemu i czasowemu planowaniu badań.

Anna Kubiak